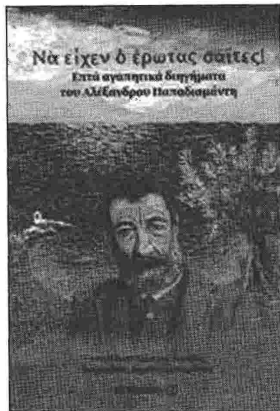

Ο άγιος των Γραμμάτων

Της Ειρήνης Μπέλλα

Εκατό χρόνια συμπληρώνονται φέτος από το θάνατο του «άγιου των Γραμμάτων», του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη. Η ασκητική φιγούρα ενός λαμπερού πνεύματος, ενός από τους κορυφαίους λογοτέχνες μας που παρέμεινε σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ολιγαρκής. Βαθύτατα θρησκευόμενος, ταπεινός και μοναχικός έζησε με στερήσεις και πέθανε φτωχός στο αγαπημένο του νησί, τη Σκιάθου. Το Μορφωτικό Ίδρυμα της ΕΣΗΕΑ διορ-

γανώνει εκδήλωση-αφιέρωμα, με τίτλο «Ο Παπαδιαμάντης μας - 100 χρόνια από το θάνατο και 160 από τη γέννησή του», την Τρίτη 1η Μαρτίου, στις 6.30 μ.μ., στην αίθουσα του Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός» (πλατεία Καρύστη). Θα μιλήσουν οι: Ν. Τριανταφυλλόπουλος (φιλόλογος, επιμελητής των Απάντων Παπαδιαμάντη) με θέμα «Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης: Μεταφραστής ειδήσεων και ανταποκρίσεων», Στέλιος Παπαθανασίου (φιλόλογος) με θέμα «Η διηγητική επικαιρότητα του Παπαδιαμάντη: Κοινωνία, οικονομία, πολιτική». Η Αλίκη Καγιαλόγλου θα δια-

βάσει και θα τραγουδήσει Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη, σε μουσική Άλκη Μπαλά. Θα προβληθεί το ντοκιμαντέρ «Παπαδιαμάντης: Εαρινός και αναστάσιμος». Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης είχε μια ιδιαίτερη σχέση με τα χρήματα. Δεν είχε ποτέ τον αρκετά και ήταν πάντα ολιγαρκής. Ένα χαρακτηριστικό περιστατικό, ενδεικτικό του τρόπου του, ήταν όταν ξεκίνησε μια συνεργασία με μια εφημερίδα. Επρόκειτο για την εφημερίδα «Άστρ», της οποίας ο διευθυντής βλέποντας κείμενα του συγγραφέα του πρότεινε για μισθό 150 δραχμές. Όταν άκουσε το ποσό ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, του φάνηκαν πολλά και είτε με την ειλικρίνεια που τον χαρακτήριζε: «Πολλές είναι εκατόν πενήντα. Με φτάνουνε εκατό». Για την ψυχογραφική δύναμη των διηγημάτων του πολλοί τον σύγκριναν με διάσημους συγγραφείς. Ο ίδιος όμως έλεγε: «Αλλ' εγώ σοι λέγω ότι δεν ομοιάζω ούτε με τον Πόε, ούτε με τον Δίκкенς, ούτε με τον Σαίξπηρ, ούτε με τον Βερνάζε. Ομοιάζω με τον εαυτόν μου. Τούτο δεν αρκεί».

Βασικό και αναπόσπαστο στοιχείο της γοητείας που ασκεί το έργο του, η γλώσσα του. Χρησιμοποιεί μια γλώσσα ιδιότυπη. Στη βάση της καθαρεύουσας και στην αφήγηση και στην περιγραφή δημοτική, με συγχυτικούς ιδιοματισμούς της Σκιάθου στα διαλογικά μέρη.

Ερωτικά διηγήματα

Δυο βιβλία με ανθολόγηση ερωτικών των διηγημάτων, που εκδόθηκαν πρόσφατα, έρχονται να φωτίσουν μια άλλη πτυχή και να αναδείξουν τον ερωτισμό και το πάθος που αναδύεται από τις ποιητικές περιγραφές του. Ο συγγραφέας Κώστας Ακρίβος ανθολόγησε επτά ερωτικά διηγήματα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, ενώ ο ζωγράφος Δημήτρης Μοράρος κόσμησε το καθένα από αυτά με έργα του. Με τίτλο «Να είχαν ό έρωτας σάιτες - Επτά αγαπητικά διηγήματα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη» (εκδόσεις Μεταίχμιο), το βιβλίο παρουσιάζεται αύριο, στις 8.00 μ.μ., στο βιβλιοπωλείο-καφέ ΧΑΡΤΑ, στο Βόλο.

Για το βιβλίο θα μιλήσουν οι συγγραφείς και φιλόλογοι Κώστας Ακρίβος και Διονύσης Λεϊμονής. Θα γίνει προβολή της εργασίας του Γιάννη Μάγγου «Η Φόνισσα» του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη - Μια πρωτότυπη οπτικοακουστική προσέγγιση». Την ίδια ημέρα και ώρα θα πραγματοποιηθούν και τα εγκαίνια της έκθεσης ζωγραφικής του Δημήτρη Μοράρου με τα έργα της έκδοσης καθώς και άλλα πρωτότυπα έργα με θέμα τον Παπαδιαμάντη. «Στα επτά διηγήματα που διαλέχθηκαν για να αρμολογήσουν αυτόν εδώ τον παπαδιαμαντικό τόμο η αναγνωστική ματιά θα συναντήσει προξενιές, αρραβωνιάσματα και γάμους. Θα δει να εξυφανότανει ειδήματα φανερά μα, το συνηθέστερο, χοχλάζοντα κάτω απ' την ντροπή και την κοινωνική κατακαρυνή. Βλέμματα που λοξοδρομούν προς άγρον του κάλλους του ποθητού προσώπου. Ερασιές και αγαπημένους να κυκλοφορούν από σελίδα σε σελίδα άλλοτε ασθμαίνοντες και άλλοτε, ξανά: το πιο συχνό, σιωπώντας και κρύβοντας μες στον κόρφο τους την ερωτική λαχτάρα. Έφηβους και ενήλικες, λεία του ερωτικού πάθους και φαριμακωμένους από την άκανθα της πικρής αγάπης», αναφέρει στην εισαγωγή του ο Κώστας Ακρίβος. Η άλλη ανθολόγηση έγινε από τον ποιητή Χριστόφορο Λιοντάκη με τίτλο «Ερωτικά Παπαδιαμάντης» (εκδόσεις Πατάκη). Από τα συνολικά 169 διηγήματα του Παπαδιαμάντη, ο Λιοντάκης επιλέγει τα 28 και εκεί ο Παπαδιαμάντης, βασανισμένος από τα πάθη του, ερωτικά και άλλα, προσπαθεί να τα ξεορκίσει με τη γραφή του. Με την ασύλληπτη -όπως τη χαρακτηρίζει ο Γρηγόριος Ξενόπουλος- μέθοδο του τα καταγράφει προσοφύσει στο μεγαλύτερο μέρος του έργου του, δημιουργώντας ένα ερωτικό σύμπαν, όπου συναρμόνιτα θαυμαστά η θλίψη με την εγκαρτέρευση. Πρόκειται για μια ξεχωριστή προσέγγιση του Παπαδιαμάντη μακριά από δογματισμούς και εμμονές, με βάση αποκλειστικά τα ίδια τα κείμενά του, τα διηγημάτά του, όπου είναι διάχυτη η ερωτική διάθεση και δοξολογούνται και μεγαλώνονται πάνω απ' όλα τα ερωτικά πάθη, γεγονότα που καθιστά συναρπαστική την ανάγνωσή των διηγημάτων αυτών.

Λίγα λόγια για τον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη

Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης γεννήθηκε στις 4 Μαρτίου του 1851 και πέθανε στις 3 Ιανουαρίου του 1911, στη Σκιάθου. Ο πατέρας του, ήταν παπάς και έζησε φτωχικά. Παρ' όλη τη φτώχεια ο Παπαδιαμάντης τρέφοντας μεγάλη αγάπη για τα γράμματα με πολλές δυσκολίες καταφέρει να τελειώσει το γυμνάσιο και γράφεται στην Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου της Αθήνας. Δεν θα πάρει όμως ποτέ το πτυχίο του. Για να ζήσει παραδίδει μαθήματα και ταυτόχρονα μελετά αρχαία κείμενα αλλά και την ευρωπαϊκή λογοτεχνία της εποχής του. Μαθαίνει μόνος του αγγλικά και γαλλικά και μάλιστα τόσο καλά και σε τόσο βάθος εντυφεί όσο λίγοι στην εποχή του. Δουλεύει ως διορθωτής σε εκδόσεις, κάνει μεταφράσεις και δημοσιεύει κείμενα σε εφημερίδες και περιοδικά. Μεγάλο του όνειρο και πάθος είναι να γίνει

συγγραφέας. Αυτό γίνεται πραγματικότητα με το έργο του «Η μετανάστις», που σηματοδοτεί την είσοδό του στα ελληνικά γράμματα το 1879. Όλα αυτά τα χρόνια ζει φτωχικά και μοναχικά. Η γνωριμία του με τον εκδότη Βλάση Γαβριηλίδη είναι καθοριστική. Παρ' όλο που του δίνουν αρκετά χρήματα για τις δημοσιεύσεις του σε εφημερίδες ο ίδιος μην μπορώντας να τα διαχειριστεί σωστά τα ξοδεύει πάντα στις αρχές του μήνα με αποτέλεσμα όλες τις υπόλοιπες μέρες να ζει πολύ φτωχικά. Απόμακρος από όλους, προτιμούσε τα καφενεία και τα καπηλεία, μακριά από τους λόγιους κύκλους της εποχής του. Εκτός από τις λαϊκές συνουσίες του άρεσε να ψέλνει στην εκκλησία του Προφήτη Ελισσαίου, στο Μοναστηράκι, με τον εξάδελφό του Αλέξανδρο Μωραϊτίδη. Η πρώτη και μοναδική φορά που φωτογραφίζεται

είναι στη Δεξαμενή, από τον Παύλο Νιρβάνα, και η ιστορική, πλέον, φωτογραφία του δημοσιεύτηκε ολοσέλιδη, συνοδεία εκτενούς άρθρου για το πρόσωπό του, από τον Νιρβάνα στα «Παναθήναια». Η νγεία του χειροτερεύει και το Μάρτη του 1908 αρνήθηκε να παρεβηθεί στον εορτασμό των είκοσι πέντε χρόνων του στο χώρο της λογοτεχνίας στον «Παρνασσό». Παρά τις αντιρρήσεις του φίλων του, που τον συμβουλεύουν να πάει στο Νοσοκομείο, απογοητευμένος από την Αθήνα φεύγει για το αγαπημένο του νησί, τη Σκιάθου, όπου έμεινε ως το θάνατό του, εξακολουθώντας να στέλνει διηγήματα σε εφημερίδες και περιοδικά της Αθήνας. Πέθανε από πνευμονία το Γενάρη του 1911. Μια μέρα πριν πληροφορηθεί πως είχε τιμηθεί με το παράσημο του Αγγυρού Σταυρού του Σωτήρος.